

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om försök med basinkomst och lag om temporär ändring av 92 § i inkomstskattelagen och 17 § i lagen om förskottsuppbörd

Ärende

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om försök med basinkomst och lag om temporär ändring av 92 § i inkomstskattelagen och 17 § i lagen om förskottsuppbörd (RP 215/2016 rd).

Beredning i utskott

Utskottets betänkande: Social- och hälsovårdsutskottet (ShUB 42/2016 rd).

Beslut

Riksdagen har antagit följande lagar:

Lag

om försök med basinkomst

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Lagens syfte

Syftet med denna lag är att genomföra ett försök med basinkomst 2017 och 2018.

Syftet med försöket med basinkomst är att få information om hur en basinkomst påverkar arbetsmarknadsbeteendet hos dem som deltar i försöket och att utreda andra konsekvenser av basinkomsten.

2 §

Verkställighet

Verkställigheten av försöket med basinkomst leds och styrs av social- och hälsovårdsministeriet som högsta myndighet.

Folkpensionsanstalten svarar för verkställigheten av denna lag.

Riksdagens svar RSv 243/2016 rd

3 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på verkställigheten av försöket med basinkomst och på de i Finland bosatta personer som valts in i målgruppen för försöket. Bosättning i Finland avgörs enligt 3, 3 a och 4 § i lagen om tillämpning av lagstiftningen om bosättningsbaserad social trygghet (1573/1993).

4 §

Målgrupp för försöket med basinkomst

Till målgruppen för försöket med basinkomst hör de

- 1) som är i åldern 25—58 år den 1 december 2016, och
- 2) till vilka Folkpensionsanstalten i november 2016 betalade grunddagpenning eller arbetsmarknadsstöd enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002), om betalningen av för månen inte grundade sig på permittering.

Till målgruppen för försöket med basinkomst hör dock inte de

- 1) som får stöd för hemvård enligt lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn (1128/1996),
- 2) som får pension eller familjepension enligt folkpensionslagen (568/2007), lagen om garanti-pension (703/2010), lagen om pension för arbetstagare (395/2006), pensionslagen för den offentliga sektorn (81/2016), lagen om pension för lantbruksföretagare (1280/2006), lagen om pension för företagare (1272/2006), lagen om sjömanspensioner (1290/2006), Finlands Banks pensionsstadga, lagen om ortodoxa kyrkan (985/2006), lagen om pension och anpassningsbidrag för riksdagsledamöter (329/1967), lagen om familjepension efter riksdagsledamöter (107/1990) eller lagen om medlems av statsrådet rätt till pension och om familjepension efter honom (870/1977) eller någon annan pension eller familjepension som grundar sig på arbetsavtals- eller tjänsteförhållande, företagarkerksamhet eller förtroendeuppdrag,
- 3) som får familjepension enligt lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar (459/2015), lagen om lantbruksföretagares olycksfall i arbetet och yrkessjukdomar (873/2015), lagen om olycksfall i militärtjänst (1211/1990), lagen om olycksfallsförsäkring (608/1948), lagen om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare (1026/1981) eller lagen om olycksfalls- och pensionsskydd för idrottsutövare (276/2009) eller försörjningspension enligt lagen om olycksfallsförsäkring,
- 4) som får försörjningspension enligt lagen om skada, ådragen i militärtjänst (404/1948),
- 5) som får ersättning för förlust av underhåll enligt trafikförsäkringslagen (460/2016), patient-skadelagen (585/1986) eller brottsskadelagen (1204/2005),
- 6) som får avträdelsestöd enligt lagen om avträdelsestöd för lantbruksföretagare (1293/1994) eller lagen om stöd för upphörande med att bedriva jordbruk (612/2006),
- 7) vars hemkommun i Finland enligt lagen om hemkommun (201/1994) är i landskapet Åland,
- 8) för vilka det har förordnats en intressebevakare enligt lagen om förmyndarverksamhet (442/1999) eller som har upprättat en intressebevakningsfullmakt som har fastställts i enlighet med 24 § i lagen om intressebevakningsfullmakt (648/2007) innan försöket inleds,
- 9) som de facto inte bor i Finland,
- 10) på vilka en främmande stats lagstiftning om social trygghet tillämpas på basis av arbete,

Riksdagens svar RSv 243/2016 rd

11) i fråga om vilka grunddagpenningen eller arbetsmarknadsstödet inom utkomstskyddet för arbetslösa av särskilt vägande skäl i november 2016 har betalats ut till ett kommunalt organ i enlighet med 11 kap. 9 § 1 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

5 §

Försöksgrupp och kontrollgrupp för försöket med basinkomst

Ur den målgrupp som avses i 4 § tar Folkpensionsanstalten genom ett slumpmässigt urval ut 2 000 personer till vilka det betalas basinkomst (*försöksgrupp*). Det slumpmässiga urvalet görs på så sätt att var och en som hör till målgruppen har lika möjlighet att bli vald till försöksgruppen. Folkpensionsanstalten ska innan försöket inleds offentliggöra de programmeringskommandon som ska användas för samplingen.

De personer i målgruppen som inte hör till försöksgruppen utgör kontrollgrupp.

När de personer som ska delta i försöket har valts ut och denna lag har stadfästs ska Folkpensionsanstalten informera dem som valts ut om att de deltar i försöket. Folkpensionsanstalten ska till Skatteförvaltningen och till de berörda kommunerna meddela namnen och personbeteckningarna för dem som valts ut för försöksgruppen. Folkpensionsanstalten har rätt att meddela uppgifterna trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar som gäller erhållande av uppgifter.

6 §

Beloppet av basinkomsten samt betalning av basinkomst

Beloppet av basinkomsten är 560 euro per kalendermånad. Om basinkomst betalas för en kortare tid än en kalendermånad är dess belopp 18,67 euro per kalenderdag.

Basinkomsten betalas den andra bankdagen i varje månad in på det konto inom Europeiska unionen som basinkomsttagaren har angett.

Basinkomsten för januari 2017 betalas dock den 9 januari 2017.

7 §

Uttag av basinkomst ur andra förmåner

Folkpensionsanstalten tar ut beloppet av den basinkomst den betalar ur följande förmåner som betalas till basinkomsttagaren för samma tid:

- 1) arbetslöshetsförmån enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa,
- 2) sjukdagpenning, partiell sjukdagpenning, föräldradagpenning och specialvårdspenning enligt sjukförsäkringslagen (1224/2004), rehabiliteringspenning enligt lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner (566/2005) samt dagpenning och ersättning för förlorad inkomst enligt 27 § i lagen om smittsamma sjukdomar (583/1986).

Om Folkpensionsanstalten har gjort en anmälan om uttag av basinkomst ur en förmån hos en arbetslöshetskassa eller en i sjukförsäkringslagen avsedd arbetsplatskassa, ska arbetslöshetskassan eller arbetsplatskassan till Folkpensionsanstalten betala den andel av den utbetalda förmånen som motsvarar beloppet av basinkomsten.

Riksdagens svar RSv 243/2016 rd

8 §

Basinkomstens inverkan på andra förmåner

Vid beviljande av bostadsbidrag enligt lagen om allmänt bostadsbidrag (938/2014) och lagen om bostadsbidrag för pensionstagare (571/2007) ska beloppet av basinkomsten alltid betraktas som åtminstone lika stort som grunddagpenningen enligt 6 kap. 1 § 1 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

9 §

Sociala förmåner som utgör hinder för basinkomst

Berättigad till basinkomst är inte den som får

1) pension enligt folkpensionslagen, lagen om garantipension, lagen om pension för arbetstagare, pensionslagen för den offentliga sektorn, lagen om pension för lantbruksföretagare, lagen om pension för företagare, lagen om sjömanspensioner, Finlands Banks pensionsstadga, lagen om ortodoxa kyrkan, lagen om pension och anpassningsbidrag för riksdagsledamöter, lagen om familjepension efter riksdagsledamöter eller lagen om medlems av statsrådet rätt till pension och om familjepension efter honom, eller någon annan pension som grundar sig på arbetsavtals- eller tjänsteförhållande, företagarkerksamhet eller förtroendeuppdrag,

2) dagpenning, livränta, tilläggsränta eller försörjningspension enligt lagen om skada, ådragen i militärtjänst,

3) ersättning för förlust av underhåll enligt trafikförsäkringslagen, patientskadelagen eller brottsskadelagen,

4) avträdelsestöd enligt lagen om avträdelsestöd för lantbruksföretagare eller lagen om stöd för upphörande med att bedriva jordbruk,

5) rehabiliteringspenning enligt de lagar, den pensionsstadga eller de pensionsbestämmelser som nämns i 3 § i lagen om pension för arbetstagare,

6) vuxenutbildningsstöd enligt lagen om vuxenutbildningsstöd (1276/2000) eller studiepenning eller bostadstillägg enligt lagen om studiestöd (65/1994),

7) ersättning för inkomstbortfall eller familjepension enligt lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar, lagen om lantbruksföretagares olycksfall i arbetet och yrkessjukdomar eller lagen om olycksfall i militärtjänst, dagpenning, olycksfallspension eller familjepension enligt lagen om olycksfallsförsäkring eller lagen om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare, livränta eller försörjningspension enligt lagen om olycksfallsförsäkring eller dagpenning eller olycksfallspension enligt lagen om rehabilitering som ersätts enligt lagen om olycksfallsförsäkring (625/1991),

8) olycksfallspension eller familjepension enligt lagen om olycksfalls- och pensionsskydd för idrottsutövare,

9) stöd för hemvård enligt lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn,

10) förmåner från utlandet som motsvarar de förmåner som nämns i 1—9 punkten.

Riksdagens svar RSv 243/2016 rd

10 §

Andra begränsningar

Berättigad till basinkomst är inte den

1) som har varit intagen för vård på sjukhus eller därmed jämförbar sluten vård i minst 90 dagar utan avbrott,

2) som fullgör sin värnplikt eller civiltjänst,

3) som avtjänar ett fängelsestraff,

4) på vilken en främmande stats lagstiftning om social trygghet tillämpas på basis av arbete,

5) som vistas utomlands med undantag för tillfälliga utlandsresor som räcker högst 30 dagar,

6) för vilken det har förordnats en intressebevakare enligt lagen om förmyndarverksamhet,

7) i fråga om vilken en arbetslöshetsförmån betalas till ett kommunalt organ i enlighet med 11 kap. 9 § 1 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

Basinkomst betalas dock till slutet av den kalendermånad under vilken rätten till basinkomst har upphört av en orsak som nämns i 1 mom.

11 §

Ansökan om basinkomst

Folkpensionsanstalten betalar utan ansökan basinkomst till de personer i försöksgruppen som får arbetsmarknadsstöd eller grunddagpenning när försöket med basinkomst inleds.

Om betalningen av basinkomst under försöket förhindras av en orsak som avses i 9 eller 10 §, ska inkomsttagaren skriftligt ansöka om basinkomst hos Folkpensionsanstalten när rätten till basinkomst inträder på nytt.

12 §

Skyldighet att lämna uppgifter

Om den som söker eller den som får basinkomst söker eller får en förmån enligt 9 § eller berörs av en sådan omständighet enligt 10 § som utgör hinder för basinkomst, ska han eller hon informera Folkpensionsanstalten om detta.

Om den som söker eller den som får basinkomst söker eller får en förmån enligt 7 § 1 mom. av en sådan arbetslöshetskassa eller arbetsplatskassa som avses i 7 § 2 mom., ska han eller hon informera Folkpensionsanstalten om detta.

Den som söker och den som får basinkomst ska också lämna Folkpensionsanstalten andra uppgifter som är nödvändiga för att ansökan ska kunna avgöras och basinkomst betalas ut.

Riksdagens svar RSv 243/2016 rd

13 §

Rätt att få och lämna ut uppgifter

På rätten att få och lämna ut uppgifter enligt denna lag tillämpas vad som i 13 kap. 1 och 4—8 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa föreskrivs om Folkpensionsanstaltens rätt att få och lämna ut uppgifter om arbetslöshetsförmåner.

14 §

Beslut om basinkomst

Folkpensionsanstalten ska meddela den som deltar i försöket med basinkomst ett skriftligt beslut i ett ärende som gäller beviljande, förvägran, indragning och återkrav av basinkomst.

Bestämmelser om delgivning av beslut finns i lagen om Folkpensionsanstalten (731/2001).

15 §

Återkrav och kvittning av basinkomst samt preskription av fordringar

På återkrav och kvittning av basinkomst samt preskription av fordringar tillämpas vad som i 11 kap. 10, 13, 14 och 15 a § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa föreskrivs om arbetslöshetsförmåner.

16 §

Sökande av ändring, självrättelse, rättelse av sakfel samt rättelse och undanröjande av ett lagakraftvunnet beslut

På sökande av ändring, självrättelse och rättelse av sakfel i ett beslut om basinkomst samt på rättelse och undanröjande av ett lagakraftvunnet beslut tillämpas bestämmelserna i 17 kap. 1—3, 3 a, 4 och 5 § i sjukförsäkringslagen.

17 §

Nytt avgörande av ett ärende till följd av en beviljad förmån som utgör hinder för basinkomst

Om den som får basinkomst retroaktivt har beviljats en förmån enligt 9 § som hindrar utbetalning av basinkomst, kan Folkpensionsanstalten utan samtycke av inkomsttagaren efter att ha hört denne avgöra ärendet på nytt.

Riksdagens svar RSv 243/2016 rd

18 §

Register för försöket med basinkomst

Uppgifter om dem som ingår i försöksgruppen och kontrollgruppen för försöket med basinkomst registreras i Folkpensionsanstaltens register för försöket med basinkomst. Uppgifterna i registret får användas endast för förvaltning av försöket och för statistikföring och forskning som gäller försöket. När konsekvenserna av basinkomsten undersöks får uppgifterna i registret samlas med uppgifter i register som förvaltas av Folkpensionsanstalten eller av andra myndigheter.

I fråga om dem som hör till försöksgruppen får följande uppgifter samlas och registreras i registret för försöket med basinkomst:

- 1) namn,
- 2) personbeteckning,
- 3) uppgifter om förmåner som avses i 4 § 2 mom.,
- 4) uppgifter om den betalda basinkomsten, vilka tidsperioder den gäller och betalningsdagarna,
- 5) uppgifter om beslut som har meddelats.

I fråga om dem som hör till kontrollgruppen får de uppgifter som avses i 2 mom. 1—3 punkten samlas och registreras i registret för försöket med basinkomst.

I fråga om den tid personuppgifter får lagras och de registrerades rättsskydd gäller personuppgiftslagen (523/1999).

19 §

Uppföljning och utvärdering av försöket

Folkpensionsanstalten följer genomförandet av försöket och rapporterar om det till statsrådet och riksdagen. När försöket har avslutats görs en utvärdering som lämnas till statsrådet och riksdagen.

Folkpensionsanstalten och den som genomför utvärderingen enligt 1 mom. har rätt att avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar som gäller erhållande av uppgifter få sådana uppgifter som är nödvändiga för uppföljningen och utvärderingen enligt 1 mom. av

- 1) statliga och kommunala myndigheter och andra offentligrättsliga samfund,
- 2) Pensionsskyddscentralen och arbetslöshetskassor.

20 §

Utmättnings- och överföringsförbud som gäller basinkomst

Basinkomst får inte utmätas.

Ett avtal om överföring av basinkomst till någon annan är ogiltigt.

Riksdagens svar RSv 243/2016 rd

21 §

Giltighet för skyldigheten att vara i arbete enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa

Om basinkomsttagaren under den tid försöket med basinkomst pågår åläggs skyldighet att vara i arbete enligt 2 a kap. 14 § 1 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa, gäller skyldigheten högst till och med den 31 december 2018.

22 §

Finansiering

Basinkomsten finansieras med statsmedel.

23 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 och gäller till och med den 31 december 2018.
Denna lag tillämpas på det försök med basinkomst som genomförs 2017 och 2018.

Lag

om temporär ändring av 92 § i inkomstskattelagen

I enlighet med riksdagens beslut
föres till 92 § i inkomstskattelagen (1992/1535) temporärt en ny 18 punkt, i stället för den 18 punkt som upphävts genom lag 946/2008, som följer:

92 §

Skattefria sociala förmåner

Skattepliktig inkomst är inte

18) basinkomst enligt lagen om försök med basinkomst (/),

Denna lag träder i kraft den 20 och gäller till och med den 31 december 2018.

Lag

om temporär ändring av 17 § i lagen om förskottsuppbörd

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till 17 § i lagen om förskottsuppbörd (1118/1996) temporärt ett nytt 2 mom. som följer:

17 §

Förhöjning av förskottsinnehållningen på yrkande av betalningsmottagaren

Det som föreskrivs i 1 mom. tillämpas inte på förskottsinnehållning som verkställs på följande förmåner som betalas till en person som hör till den försöksgrupp som avses i 5 § i lagen om försök med basinkomst (/):

- 1) arbetslöshetsförmån enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002),
- 2) sjukdagpenning, partiell sjukdagpenning, föräldradagpenning och specialvårdspenning som avses i sjukförsäkringslagen, rehabiliteringspenning som avses i lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner (566/2005) samt dagpenning och ersättning för förlorad inkomst enligt 27 § i lagen om smittsamma sjukdomar (583/1986).

Denna lag träder i kraft den 20 och gäller till och med den 31 december 2018.

Helsingfors 20.12.2016

På riksdagens vägnar

talman

generalsekreterare